ટેકનિકલ બુલેટીન નં. ૦૧/૨૦૨૦

મગફળીના પાકની સુરક્ષા માટે નોંધાયેલ અને ભલામણ કરવામાં આવેલ જંતુનાશક દવાઓની યાદી

: સંકલન :

નટરાજા વી. એમ., અનંત કુરેલ્લ,
રાજારામ ચૌધરી,
સાવલીયા એસ.ડી., થીરુમલાઈસામી પી.પી.,
રૂપક જેના, હરીશ જી., રામ દત્તા અને
રાધાકૃષ્ણન ટી.

ભાકૃસંપ - મગફળી સંશોધન નિદેશાલય, જૂનાગઢ.
પોસ્ટ બોક્ષ નંબર-૦૫, જૂનાગઢ-૩૬૨ ૦૦૧, ગુજરાત, ભારત.

મગફળીના પાકની સુરક્ષા માટે નોંધાયેલ અને ભલામણ કરવામાં આવેલ જંતુનાશ દવાઓની યાદી

રોગો, જીવ-જંતુ, સુત્રકૃમી અને નીંદણ જેવા જૈવિક પરીબળો મગફળીના ઉત્પાદનને અસર કરે છે અને ઉત્પાદન ખર્ચમાં વધારો કરે છે. આ જૈવિક પરીબળોને સંચાલન કરવા માટે, કેટલાંક જંતુનાશકો જરૂરી છે. સાચી માહિતીની ગેરહાજરીમાં, ખેડૂતો સરળતાથી ઉપલબ્ધ હોય તેવી જંતુનાશક દવાઓનો ઉપયોગ કરે છે, જે પાક માટે યોગ્ય પણ ન હોય. આ અંગેની સાચી માહિતી આપવા માટે તેમજ મગફળીના પાકના રક્ષણ માટે ખેડૂતોને જાગૃત અને શિક્ષિત કરવાના ઉદ્દેશથી આ પ્રકાશનમાં મગફળીના પાકની સુરક્ષા માટે જંતુનાશક દવાઓની સૂચિ તૈયાર કરવામાં આવી છે. આ નોંધાયેલ જંતુનાશકો સિવાય, ભારતીય કૃષિ સંશોધન પરિષદ અને રાજ્ય કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલયો દ્વારા ભલામણ કરેલ જંતુનાશકોની યાદી આપવાના પ્રયત્નો પણ કરવામાં આવ્યો છે.

૧. પાનના રોગો

ગેરૂ

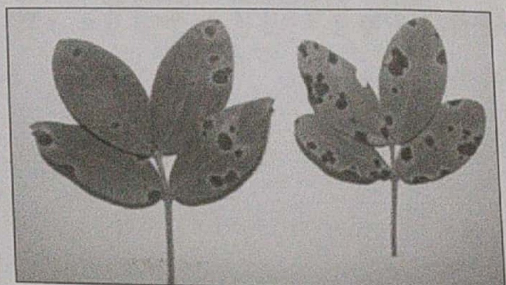

વહેલા આવતા પાનના ટપકાનો રોગ

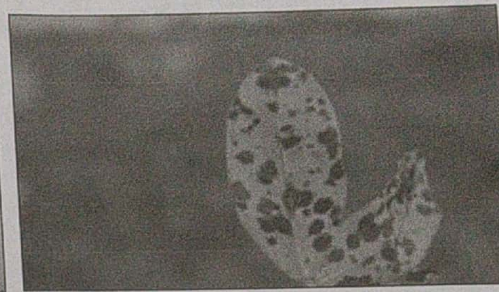

મોડા આવતા પાનના ટપકાનો રોગ

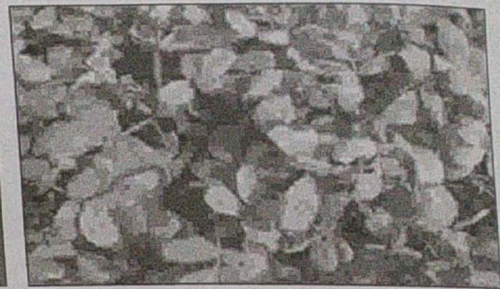

અલ્ટરનેરીયા દ્વારા પાનાનો સુકારો

રોગ	જંતુનાશક	માત્રા		છંટકાવ માટે પાણીનું પ્રમાણ (લી./હેકટર)	પ્રતીક્ષા સમય (દિવસ)
		સક્રિય તત્વ (ગ્રા./હેકટર)	દવા ની માત્રા (ગ્રા. અથવા મિ.લી./હેકટર)		
ગેરૂ	બિટરેટોનોલ ૨૫ ડબલ્યુપી	૨૫૦	૧૦૦૦	૫૦૦	૩૦
	કલોરોથેલોનીલ ૭૫ ડબલ્યુપી	૦.૬૬-૦.૮૬૩	૦.૮૭૫-૧.૫૦	૬૦૦-૮૦૦	૧૪
	મેન્કોઝેબ ૭૫ ડબલ્યુપી	૧૧૨૫-૧૫૦૦	૧૫૦૦-૨૦૦૦	૭૫૦	
	પ્રોપિકોનાઝોલ ૨૫ ઇસી	૧૨૫	૫૦૦	૭૫૦	૧૫
	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૨૫.૯ ઇસી	૧૨૫-૧૮૮	૫૦૦-૭૫૦	૫૦૦	૪૯
	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૨૫ ડબલ્યુજી	૧૨૫-૧૮૮	૫૦૦-૭૫૦	૫૦૦	૨૨
	ઇમિડાકલોપ્રિડ ૧૮.૫ + હેકસાકોનાઝોલ ૧.૫ એફએસ★	૪૦	૨૦૦ મિ.લી./૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
વહેલા અને મોડા આવતા પાન ના ટપકાનો રોગ (વહેલી અને મોડી આવતી ચીતરી)	બિટરેટોનોલ ૨૫ ડબલ્યુપી	૨૫૦	૧૦૦૦	૫૦૦	૩૦
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૫૦ ડબલ્યુપી	૧૧૨.૫	૨૨૫	૭૫૦	
	કલોરોથેલોનીલ ૭૫ ડબલ્યુપી	૦.૬૬-૦.૮૬૩	૦.૮૭૫-૧.૫૦	૬૦૦-૮૦૦	૧૪
	હેકસાકોનાઝોલ ૫ ઇસી	૭૫	૧૫૦૦	૫૦૦	૩૦
	મેન્કોઝેબ ૭૫ ડબલ્યુપી	૧૧૨૫-૧૫૦૦	૧૫૦૦-૨૦૦૦	૭૫૦	

Scanned with CamScanner

	મેટિરામ ૭૦ ડબલ્યુજી	૧૪૦૦	૨૦૦૦	૫૦૦-૭૫૦	૧૬
	પ્રોપિકોનાઝોલ ૨૫ ઇસી	૧૨૫	૫૦૦	૭૫૦	૧૫
	પાયરીકલોસ્ટ્રોબિન ૨૦ ડબલ્યુજી	૧૦૦	૫૦૦	૫૦૦	૨૯
	સલ્ફર ૪૦ ડબલ્યુપી	૨૨૫૦-૩૦૦૦	૫૬૫૦-૭૫૦૦	૭૫૦-૧૦૦૦	
	સલ્ફર ૮૦ ડબલ્યુપી	૨૦૦૦-૪૦૦૦	૨૫૦૦-૫૦૦૦	૭૫૦-૧૦૦૦	
	સલ્ફર ૮૫ ડીપી	૧૨૭૫૦-૧૭૦૦૦	૧૫૦૦૦-૨૦૦૦૦		
	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૨૫.૯ એસી	૧૨૫-૧૮૮	૫૦૦-૭૫૦	૫૦૦	૪૯
	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૨૫ ડબલ્યુજી	૧૨૫-૧૮૮	૫૦૦-૭૫૦	૫૦૦	૨૨
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૧૨ + મેન્કોઝેબ ૬૩ ડબલ્યુપી	૩૭૫	૫૦૦	૫૦૦	૭૨
	કાબેન્ડાઝિમ ૧૨ + મેન્કોઝેબ ૬૩ ડબલ્યુપી★	૧.૮૮ ગ્રામ/૧૦ કિલો ગ્રામ બીજ	૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૫૦૦	૩૦
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૨૫ + મેન્કોઝેબ ૫૦ ડબલ્યુએસ★	૨૨.૫-૨૬.૨૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૩૦-૩૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૦.૧	
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૨૫ + ફલુઝીલાઝોલ ૧૨.૫ એસઇ	૨૪૦-૩૦૦	૬૪૦-૮૦૦	૫૦૦	૨૪
	ફલુકસાયરોકસાડ ૧૬૭ ગ્રામ/લી. + પાયરાકલોસ્ટ્રોબિન ૩૩૩ ગ્રામ લી. એસસી	૧૫૦	૩૦૦	૫૦૦	૨૦
	ઇમિડાકલોપ્રિડ ૧૮.૫ + હેકસાકોનાઝોલ ૧.૫ એફએસ★	૪૦	૨૦૦ મિ.લી./૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	મેન્કોઝેબ ૬૩ + કાર્બેન્ડાઝિમ ૧૨ ડબલ્યુએસ★	૧૮.૮ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૨૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
મોડા આવતા પાન ના ટપકાનો રોગ (મોડી આવતી ચીતરી)	સ્યુડોમોનોસ ફ્લોરોસેન્સ ૦.૫ ડબ્લ્યુપી (ટીએનએયૂ પ્રજાતી નંબર આઇટીસીસી બીઇ૦૦૦૫)★	૨૨.૫-૨૬.૨૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૧૦૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ અથવા ૧ કિલોગ્રામ/હેકટર		
	સ્યુડોમોનોસ ફ્લુરોસેન્સ ૧.૫ એએસ (પ્રજાતી નંબર એમટીસીસી ૨૫૩૯)★		૧૦૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ ૧ લી./હેકટર		

અલ્ટરનેરીયા દ્વારા પાનનો સુકારો માટે ભલામણ કરેલા જંતુનાશક : પ્રોપિકોનાઝોલ ૨૫ ઇસી ૧ મિ.લી/લી. અથવા હેકસાકોનાઝોલ ૫ ઇસી ૧ મિ.લી./લી. અથવા ટેબ્યુકોનાઝોલ ૨૫.૯ ઇસી ૧.૫ મિ.લી./લી.
★બીજ માવજત

Scanned with CamScanner

૨. જમીન જન્ય રોગો

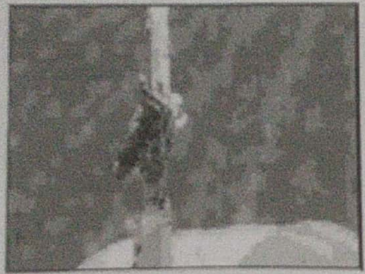

કંઠનો સુકારો

થડનો સુકારો

મૂળનો સુકારો

ફ્યુઝેરીયમ થી થતો સુકારો

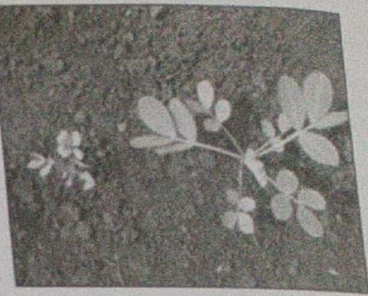

અફલારૂટ

રોગ	જંતુનાશક	માત્રા		છંટકાવ માટે પાણીનું પ્રમાણ (લી./હેક્ટર)	પ્રતીક્ષા સમય (દિવસ)
		સક્રિય તત્વ (ગ્રા./હેક્ટર)	દવા ની માત્રા (ગ્રા. અથવા મિ.લી./હેક્ટર)		
કંઠનો સુકારો	મેન્કોઝેબ ૭૫ ડબલ્યુપી★	૧૮.૭૫-૨૨.૫૦ ગ્રામ ૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૨૫-૩૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૦.૧ (સ્લરી)	
	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૫૪ એફએસ★	૦.૨૪ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૪ મિ.લી./૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	થાયરમ ૭૫ ડબલ્યુએસ★	૩૭.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૫૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૧	૭-૧૦
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૧૨ + મેન્કોઝેબ ૬૩ ડબલ્યુપી★	૧.૮૮ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૨૫ + મેન્કોઝેબ ૫૦ ડબલ્યુએસ★	૨૨.૫-૨૬.૨૫ ગ્રામ/ ૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૩૦-૩૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૦.૧	
	કાર્બોક્ષીન ૩૭.૫ + થાયરમ ૩૭.૫ ડીએસ★	૨૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૩૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		૯૦
	ઇમિડાક્લોપ્રિડ ૧૮.૫ + હેક્સાકોનાઝોલ ૧.૫ એફએસ★	૪૦	૨૦૦ મિ.લી/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	મેન્કોઝેબ ૬૩ + કાર્બેન્ડાઝિમ ૧૨ ડબલ્યુએસ★	૧૮.૮ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૨૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		

Scanned with CamScanner

થડનો સુકારો	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૨ ડીએસ★	૨૦૦-૨૫૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૧૦-૧૨.૫ લી./૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૫૪ એફએસ★	૦.૨૪ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૪ મિ.લી./૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૨૫ + ફ્લુઝીલાઝોલ ૧૨.૫ એસઇ	૨૪૦-૩૦૦	૬૪૦-૮૦૦	૫૦૦	૨૪
	કાર્બોક્ષીન ૩૭.૫ + થાયરમ ૩૭.૫ ડીએસ★	૨૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૩૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		૯૦
	ઇમિડાક્લોપ્રિડ ૧૮.૫ + હેક્સાકોનાઝોલ ૧.૫ એફએસ★	૪૦	૨૦૦ મિ.લી/૧૦ કિલોગ્રામબીજ		
	થાઓફેનેટ મીથાઇલ ૪૫૦ ગ્રામ/લી. +પાયરીક્લોસ્ટ્રોબિન ૫૦ ગ્રામ/લી એફએસ★	૧૦-૧૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૨૦-૨૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
મૂળનો સુકારો	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૨ ડીએસ★	૨૦૦-૨૫૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૧૦-૧૨.૫ લી./૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૧૨ + મેન્કોઝેબ ૬૩ ડબલ્યુપી★	૧.૮૮ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	કાર્બેન્ડાઝિમ ૨૫ + મેન્કોઝેબ ૫૦ ડબલ્યુએસ★	૨૨.૫-૨૬.૨૫ ગ્રામ/ ૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૩૦-૩૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૦.૧	
	કાર્બોક્ષીન ૩૭.૫ + થાયરમ ૩૭.૫ ડીએસ★	૨૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૩૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		૯૦
	મેન્કોઝેબ ૬૩ + કાર્બેન્ડાઝિમ ૧૨ ડબલ્યુએસ★	૧૮.૮ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૨૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
સુકારો	ટેબ્યુકોનાઝોલ ૫૪ એફએસ★	૦.૨૪ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૪ એમએલ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
બીજ અને છોડ સડવું	પેનફ્લુફેન ૧૩.૨૮+ ટ્રાઇફ્લોક્ષીસ્ટ્રોબિન ૧૩.૨૮ એફએસ★	૨૪.૬-૩૦.૮ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૮૦-૧૦૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		
	કાર્બોક્ષીન ૩૭.૫ + થાયરમ ૩૭.૫ ડીએસ★	૨૨.૫ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ	૩૦ ગ્રામ/૧૦ કિલોગ્રામ બીજ		૯૦

ઉપરોક્ત નોંધાયેલ જંતુનાશકો સિવાય, જમીન જન્ય રોગોને પણ નીચેની ભલામણો દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવે છે.

- બીજ ને વાવતા પહેલા ટ્રાઇકોડર્મા હર્ઝીયાનમ અથવા ટ્રાઇકોડર્મા વીરીડી ૧૦ ગ્રામ/કિલોગ્રામ બીજ પટ આપવો તથા ટ્રાઇકોડર્મા પ્રજાતિઓ ૪ કિલોગ્રામ ને ૨૫૦ કિલોગ્રામ ગળતીયા છાણીયા ખાતરમાં અથવા ૨૦૦ કિલોગ્રામ એરંડીના ખોળમાં ભેળવીને વાવતા પહેલા જમીનમાં આપવાથી, બીજ તેમજ જમીન જન્ય રોગનું નિયંત્રણ કરી શકાય છે.

★બીજ માવજત

૩. વિષાણુ જન્ય રોગો

મગફળીનો અગ્રકલીકાનો સુકારો

થ્રિપ્સ માટે નોંધાયેલ જંતુનાશકો એ રોગ માટે પણ કામ કરે છે.
કારણ કે થ્રિપ્સ વિષાણુનું સંક્રામિત કરે છે.

૪. ચુસીયા પ્રકારની જીવાતો

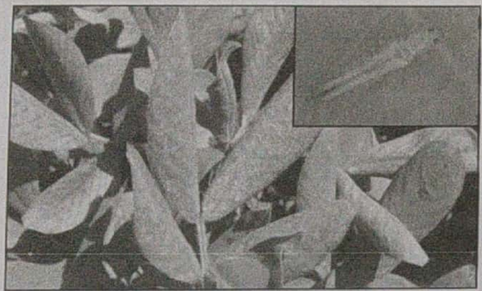

થ્રીપ્સ

મોલો-મશી

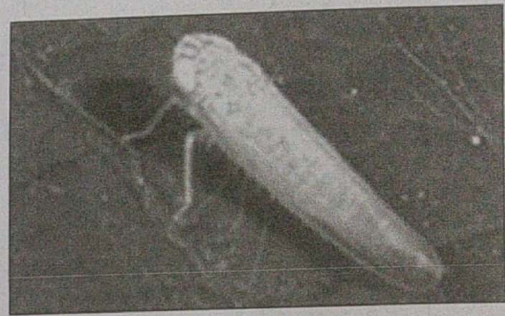

તડતડીયા

જીવાત	જંતુનાશક	માત્રા		છંટકાવ માટે પાણીનું પ્રમાણ (લી./હેક્ટર)	પ્રતીક્ષા સમય (દિવસ)
		સક્રિય તત્વ (ગ્રા./હેક્ટર)	દવા ની માત્રા (ગ્રા. અથવા મિ.લી./હેક્ટર)		
થ્રીપ્સ (ક્ષમ્યમાત્રા : રોપ અવસ્થામાં ૫ થ્રીપ્સ પ્રતિ કુંપળ)	લેમ્બ્ડા-સાયલોથ્રિન ૫ ઇસી	૧૦-૧૫	૨૦૦-૩૦૦	૪૦૦-૫૦૦	૧૦
	કવીનાલ્ફોસ ૨૫ ઇસી	૩૫૦	૧૪૦૦	૫૦૦-૧૦૦૦	૩૦
	ઇમીડાકલોપ્રીડ ૧૮.૫ + હેક્ષાકોનાઝોલ ૧.૫ એફએસ	૪૦	૨૦૦		
મોલો-મશી (ક્ષમ્યમાત્રા : રોપ અવસ્થા ૫ થી ૧૦ મોલો પ્રતિ છોડ)	એન્ડોસલ્ફાન ૪ ડીપી	૧૪૦-૧૭૫	૩૫૦૦-૪૪૦૦		૨૧
	ઇમીડાકલોપ્રીડ ૧૭.૮ એસએલ	૨૦-૨૫	૧૦૦-૧૨૫	૫૦૦	૪૦
તડતડીયા	ઇમીડાકલોપ્રીડ ૧૭.૮ એસએલ	૨૦-૨૫	૧૦૦-૧૨૫	૫૦૦	૪૦

Scanned with CamScanner

(ક્ષમ્યમાત્રા: ૩૦ દિવસનો પાક થાય ત્યારે ૫ થી ૧૦ પુખ્ત તડતડીયા પ્રતિ છોડ)	લેમ્ડા-સાયલોથ્રિન ૫ ઈસી	૧૦-૧૫	૨૦૦-૩૦૦	૪૦૦-૫૦૦	૧૦
	કવીનાલ્ફોસ ૨૫ ઈસી	૩૫૦	૧૪૦૦	૫૦૦-૧૦૦૦	૩૦
	ઈમીડાકલોપ્રીડ ૧૮.૫ + હેક્ષાકોનાઝોલ ૧.૫ એફએસ	૪૦	૨૦૦		
	થાયોમિથોકઝામ ૧૨.૬ લેમ્ડા-સાયલોથ્રિન ૯.૫ ઈસી	૨૭.૫	૧૫૦	૫૦૦	૨૮

ઉપરોક્ત નોંધાયેલ જંતુનાશકો સિવાય, ચુસીયા પ્રકારની જીવાતોને પણ નીચેની ભલામણો દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવે છે.

- લીકેનિસિલિયમ લેકેની નામની ફૂગનો છંટકાવ ૫ ગ્રામ/લીટર પ્રમાણે પાણીમાં ઓગાળીને સાંજના સમયે છંટકાવ કરવો.
- ડાઈમેથોએટ ૩૦ ઈસી ૨ મિ.લી./લીટર અથવા મોનોક્રોટોફોસ ૩૬ એસએલ ૨.૫ મિ.લી./લીટર અથવા ઈમીડાકલોપ્રીડ ૧૭.૮ એસએલ ૦.૩ મિ.લી./લીટર અથવા થાયોકલોપ્રીડ ૪૮૦ એસસી ૦.૩ મિ.લી./લીટર અથવા થાયોમેથોક્ષામ ૨૫ ડબલ્યુજી ૦.૨ ગ્રામ/લીટર અથવા એસીટામેપ્રીડ ૨૦ એસપી ૦.૨ ગ્રામ/લીટર પ્રમાણે પાણીમાં નાખીને કોઈપણ એક દવાનો છંટકાવ, પાક ૨૫ થી ૩૦ દિવસનો થાય ત્યારે કરવો.

૫. પાન ખાનારી જીવાતો

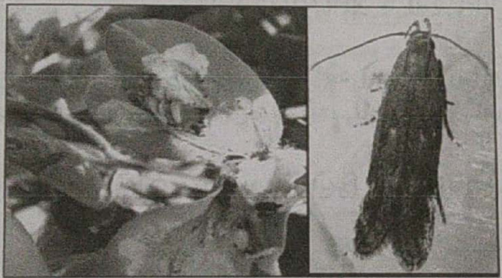

પાન કોરીયું

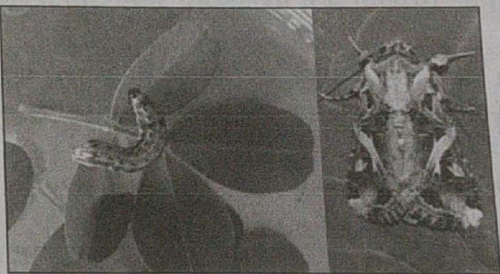

લશ્કરી ઈયળ

લાલ કાતરા ઈયળ

પાન કોરીયું (ક્ષમ્યમાત્રા: પાક ૩૦ દિવસ નો થાય ત્યાં સુધીમાં પાંદડા પર ૫ પોલાણ/છોડ)	ડેલ્ટામેથ્રીન ૨.૮ ઈસી	૧૨.૫	૫૦૦	૪૦૦-૬૦૦	૧
	લેમ્ડા-સાયલોથ્રિન ૫ ઈસી	૧૦-૧૫	૨૦૦-૩૦૦	૪૦૦-૫૦૦	૧૦
	ફોરેટ ૧૦ સીજી	૧૫૦૦	૧૫૦૦૦		
	કવીનાલ્ફોસ ૨૫ ઈસી	૩૫૦	૧૪૦૦	૫૦૦-૧૦૦૦	૩૦
લશ્કરી ઈયળ (ક્ષમ્યમાત્રા: પાક ૩૦ દિવસ નો થાય ત્યાં સુધીમાં ૨૦-૨૫% પાનનુ જીવાતના નુકશાનને લીધે ખરી જવું)	મીથોમિલ ૪૦ એસપી	૩૦૦-૩૫૦	૭૫૦-૮૫૦	૫૦૦	૭
	કવીનાલ્ફોસ ૨૦ એએફ	૨૫૦-૩૭૫	૧૨૫૦-૧૭૭૫	૭૫૦-૧૦૦૦	૩૦
	થાયોમિથોકઝામ ૧૨.૬ + લેમ્ડા-સાયલોથ્રિન ૯.૫ ઈસી	૨૭.૫	૧૫૦	૫૦૦	૨૮

Scanned with CamScanner

જીવાત	જંતુનાશક	માત્રા		છંટકાવ માટે પાણીનું પ્રમાણ (લી./હેકટર)	પ્રતીક્ષા સમય (દિવસ)
		સક્રિય તત્વ (ગ્રા./હેકટર)	દવા ની માત્રા (ગ્રા. અથવા મિ.લી./હેકટર)		
લાલ કાતરા ઇયળ (ક્ષમ્યમાત્રા :પાક ૩૦ દિવસ નો થાય ત્યાં સુધીમાં ૨૦-૨૫%પાનનું જીવાતના નુકશાનને લીધે ખરી જવું)	ડાયક્લોરોવોસ ૭૬ ઇસી	૩૭૫-૭૫૦	૪૭૦-૯૪૦	૫૦૦-૧૦૦૦	
	ટ્રાઇક્લોરફોન ૫ જીઆર અથવા ૫ ડી અથવા ૫૦ ઇસી	૫૦૦			
	થાયોમિથોક્ઝામ ૧૨.૬ + લેમ્ડા-સાયલોથ્રિન ૯.૫ ઇસી	૨૭.૫	૧૫૦	૫૦૦	૨૮

ઉપરોક્ત નોંધાયેલ જંતુનાશકો સિવાય, પાન ખાનારી જીવાતોને પણ નીચેની ભલામણો દ્વારા નિયંત્રીત કરવામાં આવે છે.

- ટ્રાઇકોગ્રામા ચીલોનીસ અને ટીલોનોમસ રેમસ જેવા પરભક્ષી ૫૦,૦૦૦/હેકટર પ્રમાણે ૭ થી ૧૦ દિવસના અંતરે બે વખત છોડવા તેમજ બ્રેકોન હેબેટોર ૫,૦૦૦/હેકટર પ્રમાણે ૭ થી ૧૦ દિવસના અંતરે બે વખત ખેતરમાં છોડવા.
- લશ્કરી ઇયળ નિયંત્રણ માટે બજારમાં મળતા ન્યુક્લીયર પોલીહાઇડ્રોસીસ નામના વિષાણુ નું દ્રાવણ ૪ મિ.લી./૧૦ લીટર પાણીમાં, તેમજ કાતરા ઇયળોના નિયંત્રણ માટે બજારમાં મળતા ગ્રેન્યુલોસિસ વિષાણું નું દ્રાવણ ૩ મિ.લી./૧૦ લીટર પાણીમાં ઓગાળીને સાંજના સમયે છંટકાવ કરવો.
- બજારમાં મળતા બેસીલસ થુરીનજીએનસીસ તથા બીવેરીયા બેઝીયાના તથા મેટરિંજીયમ રીલેઇ નામના જીવાણુંના પાવડરનો ૨ ગ્રામ/લીટર પ્રમાણે પાણીમાં ઓગાળીને સાંજના સમયે છંટકાવ કરવો.
- લીંબોળીનું તેલ ૫ મિ.લી./લીટર તથા સાબુનો પાવડર ૧ ગ્રામ/લીટર પ્રમાણે પાણીમાં નાખીને અથવા ૫% લીંબોળીના બીજનો અર્ક નો છંટકાવ કરવો.
- ક્લોરોપાયરીફોસ ૨૦ ઇસી ૨.૫ મિ.લી./લીટર અથવા પ્રોફેનોફોસ ૫૦ ઇસી ૨ મિ.લી./લીટર અથવા નોવાલ્યુરોન ૧૦ ઇસી ૧ મિ.લી./લીટર અથવા સ્પીનોસેડ ૪૫ એસસી ૦.૩ મિ.લી./લીટર પ્રમાણે પાણીમાં નાખીને કોઇ પણ એક દવાનો છંટકાવ કરવો.
- લશ્કરી ઇયળોના નિયંત્રણ માટે કમોદનું ભૂસુ ૧૨.૫ કિલોગ્રામ + ગોળની રસી/ગોળ ૨.૫ કિલોગ્રામ + કાર્બારીલ ૫૦ ડબલ્યુપી ૧.૨૫ કિલોગ્રામ મુજબ લઇને તેને બરાબર ભેળવી પ્રલોભીકા બનાવીને ખેતરમાં છુટકાવ કરવો.

૬. જમીનમાં રહીને નુકશાન કરતી જીવાતો

સફેદ ઘેણ/મૂંડો

ઊધઇ

Scanned with CamScanner

સફેદ ઘેણ/મૂંડો (ક્ષમ્યમાત્રા:૧ ચોરસ મીટર વિસ્તારમાં ૧ ઇયળ)	કાર્બોફ્યુરાન ૩ સીજી	૧૫૦૦	૫૦૦૦૦		
	ફોરેટ ૧૦ સીજી	૨૫૦૦	૨૫૦૦૦		
ઊધઇ	થાયોમિથોક્ઝામ ૭૫ એસજી	૯૪	૧૨૫	૫૦૦-૧૦૦૦	૫૭
	ઇમીડાકલોપ્રીડ ૧૮.૫ + હેક્ષાકોનાઝોલ ૧.૫ એફએસ	૪૦	૨૦૦		
ડોડવા ખાનાર ઇયળ	કાર્બોફ્યુરાન ૩ સીજી	૧૦૦૦	૩૩૩૦૦		

ઉપરોકત નોંધાયેલ જંતુનાશકો સિવાય, સફેદ ઘેણ/મૂંડો ને પણ નીચેની ભલામણો દ્વારા નિયંત્રીત કરવામાં આવે છે.

- સંધ્યા સમયે ૭ થી ૧૦ વાગ્યા સુધી એક પ્રકાશ પિંજર/હેકટર પ્રથમ સારા વરસાદ બાદ ખેતરમાં મુકવું.
- જમીનમાંથી પુખ્ત બહાર આવે એટલે કે પ્રથમ વરસાદ પછી શેઢે પાળે આવેલા યજમાન ઝાડ પર ૩ ફેરોમોન પીંજર/ઝાડ/૧૫ મીટરના ઘેરાવા પ્રમાણે લગાવીને તેના પુખ્ત કીટકો પકડીને તેનો નાશ કરવો.
- શેઢા પાળા પરના વૃક્ષો પર ઇમીડાકલોપ્રીડ ૧૭.૮ એસએલ નું ૧.૫ મિ.લી./લીટર અથવા મોનોક્રોટોફોસ ૩૬ એસએલનું ૧.૬ મિ.લી./લીટર સાંદ્રતાવાળા દ્રાવણનો છંટકાવ સાંજના સમયે કરવો જોઇએ.
- પાક વાવતા પહેલા કાર્બોફ્યુરાન ૩ સીજી ૩૦ કિલોગ્રામ/હેકટર અથવા ફોરેટ ૧૦ સીજી ૨૫ કિલોગ્રામ/હેકટર પ્રમાણે ચાસમાં આપવું/વાવવું.
- પાક વાવતા પહેલા થાયોમેથોક્ષામ ૨૫ ડબલ્યૂએસ ૧.૯ લી/હેકટર અથવા ફીપ્રોનીલ ૫ એફએસ લી./હેકટર પ્રમાણે ચાસમાં રેડવું.
- મગફળીના બીજને કલોરોપાયરીફોસ ૨૦ ઇસી ૬.૫ થી ૧૨.૦ મિ.લી./કિલોગ્રામ બીજ પ્રમાણે પટ આપવો.

૭. સંગ્રહ સ્થાનની જીવાત

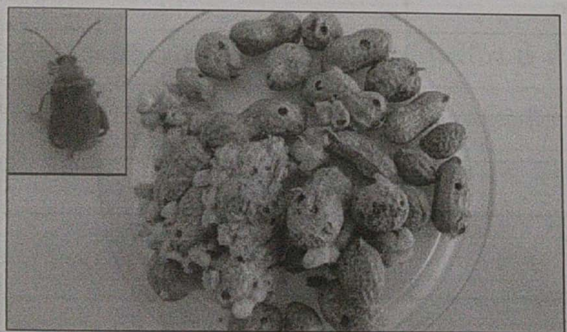

ભોટવા

સંગ્રહ દરમિયાન મગફળીમાં ભોટવાના સંચાલન માટે કોઇ નોંધાયેલ જંતુનાશકો નથી; જો કે નીચેની ભલામણો ઉપલબ્ધ છે.

- સંગ્રહ સ્થાનોની દીવાલો, છત અને તળિયા અથવા જો મગફળી શણના કોથળામાં ભરી હોય તો આવા કોથળા પર માણસો માટે ઓછી નુકસાન કારક દવાઓ જેવી કે ડેલ્ટામેથ્રીન ૨.૫ ઇસી ૦.૫ મી.લી./લીટર પાણીમાં અથવા મેલાથીઓન ૫૦ ઇસી ૫ મી.લી./લીટર ઓગાળીને છંટકાવ કરવો જોઇએ.
- તેમજ મગફળીનો સંગ્રહ કર્યા બાદ એલ્યુમીનીયમ ફોસ્ફાઇડ ૫૬% નું ૧૦ ગ્રામ વજનનું એક પાઉચ પ્રતિ ૧ ટન મગફળી મુજબ મુકીને હવાચુસ્ત બંધ કરીને ધુમીકરણ કરવું.

૮. ઉંદરો

- ઉંદરોનાં નિયંત્રણ માટે નોંધાયેલ ઉંદર નાશક દવા બ્રોમાડીયોલોન ૦.૨૫ સીબી (૦.૦૦૫ ગ્રામ/હેકટર) અથવા બ્રોમાડીયોલોન ૦.૦૦૫ આરબી (૦.૦૦૫ ગ્રામ/હેકટર) સાથે મિશ્રિત કરી ખોરાક સાંજના સમયે ખેતરમાં ૫ થી ૧૦ દિવસ મૂકો.

Scanned with CamScanner

૯. સુત્રકૃમી

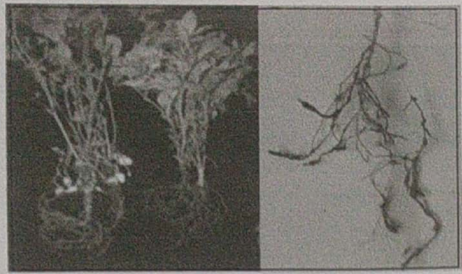

મુળ-ગાંઠના સૂત્રકૃમી

મુળ-જખમના સૂત્રકૃમી

કાલહસ્તી બીમારી

મગફળીમાં સૂત્રકૃમિના સંચાલન માટે નોંધાયેલા જંતુનાશકો નથી; જો કે, નીચેની ભલામણો ઉપલબ્ધ છે.

- જે વિસ્તારમાં સૂત્રકૃમિનો ઉપદ્રવ ખૂબ જ વધારે હોય ત્યાં વાવેતરના ૭ દિવસ પહેલા ચાસમાં લીમડાનો અથવા એરંડીનો ખોળ ૧ ટન/હેક્ટર અથવા કાર્બોફ્યુરાન ૩૩.૦ સીજી કિલોગ્રામ/હેક્ટર જમીનમાં આપવાનું હોય.
- કાર્બોસલ્ફાન ૨૫ ડીએસ ૩ ગ્રામ/કિલોગ્રામના દર પ્રમાણે બીજને પટ આપવો.

૧૦. નીંદણ

પ્રકાર	ઘાસ-નીંદણનાશક	માત્રા		છંટકાવ માટે પાણીનું પ્રમાણ (લી./હેક્ટર)	પ્રતીક્ષા સમય (દિવસ)	નોંધ
		સક્રિય તત્વ (ગ્રા./હેક્ટર)	દવાની માત્રા (ગ્રા. અથવા મિ.લી./હેક્ટર)			
બીજનું સ્ફૂરણ થયા પહેલા	એલાકલોર ૫૦ ઈસી	૧૫૦૦-૨૫૦૦	૩૦૦૦-૫૦૦૦	૨૫૦-૫૦૦	૧૨૦-૧૫૦	ઘાસ અને મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ
	અલાકલોર ૧૦ જીઆર	૧૫૦૦-૨૫૦૦	૧૫૦૦૦-૨૫૦૦૦			
	ડાઇકલોસુલામ ૮૪ ડબલ્યુડીજી	૨૨-૨૬	૨૬.૨-૩૦.૯		૭૭	મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ
	ઑક્સીફ્લોરફેન ૨૩.૫ ઈસી	૧૦૦-૨૦૦	૪૨૫-૮૫૦	૫૦૦-૭૫૦		ઘાસ
બીજનું સ્ફૂરણ થયા પછીથી	ઈમિજેથાપાઈર ૧૦ એસએલ	૧૦૦-૧૫૦	૧૦૦૦-૧૫૦૦	૫૦૦-૭૦૦	૯૦	ઘાસ અને મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ
	ઈમિજેથાપાઈર ૧૦ એસએલ + સરફેક્ટન્ટ	૧૦૦-૧૫૦ + ૨ મિ.લી./લી.	૧૦૦૦-૧૫૦૦ + ૨૦ મિ.લી./લી	૩૭૫	૧૦૨	
	ફ્લુઝીફોપ-પી-બ્યૂટાઈલ ૧૧.૧ + ફોમેસાફેન ૧૧.૧ એસએલ	૨૫૦	૧૦૦૦	૫૦૦	૮૨	ઘાસ બારમાસી ઘાસ
	ઑક્સીફ્લોરફેન ૨૩.૫ ઈસી	૧૦૦-૨૦૦	૪૨૫-૮૫૦	૫૦૦-૭૫૦		
	ક્વિઝેલોફોપ-ઇથાઇલ ૫ ઈસી	૩૭.૫-૫૦	૭૫૦-૧૦૦૦	૫૦૦	૮૯	
	ઈમિજેથાપાઈર ૩૫ + ઈમાઝામોક્ષ ૩૫ ડબલ્યુજી + સરફેક્ટન્ટ	૭૦ + ૨ મિ.લી./લી.	૧૦૦ + ૨ મિ.લી./લી.	૩૭૫-૫૦૦	૮૩	સાંકડું અને મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ

Scanned with CamScanner

ઉપરોકત નોંધાયેલ ઘાસ-નીંદામણ નાશકો સિવાય નીચેની ભલામણો દ્વારા પણ નીંદણ સંચાલિત થાય છે.						
બીજ વાવણી પહેલાં માટીમાં સમાવિષ્ટ કરવું હોય	ફ્લુક્લોરલિન ૪૫ ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૧૬૭૦-૨૨૨૦	૫૦૦-૬૦૦	૯૦-૧૮૦	ઘાસ અને કેટલાક મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ
	ટ્રાઇફ્લુરાલિન ૪૮ ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૧૫૬૦-૨૦૮૦	૫૦૦-૬૦૦	૯૦-૩૬૦	
બીજનું સ્ફૂરણ થયા પહેલા	પેન્ડીમેથીલીન ૩૦ ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૨૫૦૦-૩૩૦૦	૫૦૦-૬૦૦	૬૦-૨૦૦	ઘાસ અને કેટલાક મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ
	બુટાક્લોર ૫૦ ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૧૫૦૦-૨૦૦૦	૫૦૦-૬૦૦	૧૦૦	
	મેટોલાક્લોર ૫૦ ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૧૫૦૦-૨૦૦૦	૫૦૦-૬૦૦	૪૦-૧૯૦	
	થાયોબેનકાર્બ ૫૦ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૧૫૦૦-૨૦૦૦	૫૦૦-૬૦૦	૩૦-૬૦	ઘાસ, કેટલાક મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ અને શેડ
	ઓક્ષાડિયાજોન ૨૫ ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૩૦૦૦-૪૦૦૦	૫૦૦-૬૦૦	૫૬-૧૨૫	
	એનીલોફોસ ૩૦ ઇસી	૫૦૦	૧૬૭૦	૫૦૦-૬૦૦	-	ઘાસ, કેટલાક મોટા પાંદડાવાળા નીંદણ
બીજનું સ્ફૂરણ થયા પછીથી	ફ્લુઝીફોપ-પી-બ્યૂટાઇલ ૧૩.૪ ઇસી	૨૫૦	૧૮૬૦	૫૦૦-૬૦૦	૩૦-૯૦	બારમાસી ઘાસ
	ડાઇક્લોફોપ-મીથાઇલ ૨૮ ઇસી	૭૫૦-૧૦૦૦	૨૬૮૦-૩૫૭૦	૫૦૦-૬૦૦	૩૦	ઘાસ

નીચે ઉલ્લેખિત જંતુનાશકો દેશમાં ઉપયોગ માટે પ્રતિબંધિત છે :

જંતુનાશક	પ્રતિબંધોની વિગતો
એલ્યુમિનિયમ ફોસ્ફાઇડ	સરકારના વનસ્પતિ સુરક્ષા સલાહકાર દ્વારા અધિકૃત પ્રમાણિત જંતુ નિયંત્રણ સંચાલકોની દેખરેખ હેઠળ જ ઉપયોગ કરવો.
કેપ્ટાફોળ	માત્ર બીજ ડ્રેસર તરીકે ઉપયોગ કરો.
સાઇપરમેથ્રિન ૩% ધુમાડો જનરેટર	જંતુ નિયંત્રણ સંચાલકો દ્વારા જ ઉપયોગ કરવો અને સામાન્ય લોકો દ્વારા તેનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી નથી.
ડેઝોમેટ	ચા-વાડીમાં ઉપયોગ માટે મંજૂરી નથી.
ડાઇક્લોરોડાઇફીનાઇલ ટ્રાઇક્લોરાઇથેન (ડીડીટી)	કૃષિ ઉપયોગથી પાછો ખેંતી લીધો છે, પરંતુ તેનો ઉપયોગ ફક્ત આરોગ્ય કાર્યક્રમોમાં જ થઇ શકે છે.
ફેનિતરોતીઓન	ફક્ત અનુસૂચિત રણના વિસ્તારમાં તીડના નિયંત્રણ માટે અને સાર્વજનિક સ્વાસ્થ્યમાં વપરાય છે.
મિથાઇલ બ્રોમાઇડ	સરકારના વનસ્પતિ સુરક્ષા સલાહકાર દ્વારા અધિકૃત પ્રમાણિત જંતુ નિયંત્રણ સંચાલકોની દેખરેખ હેઠળ જ ઉપયોગ કરવો.
મોનોક્રોટોફોસ	શાકભાજી પર વાપરવા પર પ્રતિબંધ છે.
ટ્રાઇફ્યુરલિન	માત્ર ઘઉં પર વાપરો.

નીચે જણાવેલ જંતુનાશકો ૩૧ ડિસેમ્બર ૨૦૨૦ સુધીમાં તબક્કાવાર બંધ થવાની છે :

એલાકલોર, ડાઇકલોરવોસ, ફોરેટ, ફોસ્ફેમિડોન, ટ્રાઇઝોફોસ અને ટ્રાઇકલોરફેન પર ૩૧ ડિસેમ્બર ૨૦૨૦ થી સંપૂર્ણ રીતે પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવશે. આ છ જંતુનાશકોનો હવે ૩૧ ડિસેમ્બર ૨૦૨૦ પછી ઉપયોગ કરી શકાશે નહીં.

જંતુનાશક દવા વાપરતી વખતે શું કરવું અને શું ન કરવું.

શું કરવું :

- જરૂરિયાત આધારિત જંતુનાશકોનો ઉપયોગ કરો.
- ફકત નોંધાયેલું જંતુનાશક અથવા ભારતીય કૃષિ અનુસંધાન પરિષદ અને રાજ્ય કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલયો દ્વારા ભલામણ કરેલ જંતુનાશકો નો જ ઉપયોગ કરો.
- જંતુનાશક દવાના લેબલ ઉપર લખેલી સૂચનાઓ અને સલામતી અંગેની ચેતવણીઓ વાંચો અને તેનું પાલન કરો.
- ભલામણ કરેલ જંતુનાશકોની માત્રા અને છંટકાવ માટે પાણીનું પ્રમાણ જાળવો.
- નામાંકિત સ્પ્રેઅર અને નોઝલનો ઉપયોગ કરો.
- દવાનું મિશ્રણ કર્યા પછી તરત જ દવાઓનો ઉપયોગ કરી નાંખવો.
- છાંટતી વખતે રક્ષણાત્મક વસ્ત્રોનો ઉપયોગ કરો.
- જંતુનાશક છંટકાવની પ્રવૃત્તિના રેકોર્ડ જાળવી રાખો.
- જંતુનાશક ડબ્બા/પેકીંગને સુરક્ષિત, ઠંડી જગ્યાએ અને બાળકોની પહોંચથી દૂર સંગ્રહ કરો.
- છંટકાવ માટે વપરાયેલી બધી સામગ્રી અને ડબ્બા/પેકીંગને પાણીથી સારી રીતે ધોઇ નાંખો.
- ઢોળાયેલી જંતુનાશક દવાને સાફ/દૂર કરવા માટે લાકડાનો વહેર, ચૂનો અને રેતીનો ઉપયોગ કરો.
- થોડા જ સમય માટે સમય પહેલા છાંટવામાં આવેલા દવાના વિસ્તારમાં પશુઓનો પ્રવેશ અટકાવો.
- કોઇપણ કટોકટી અથવા આકસ્મિક ઝેરી અસરના નિવારણ માટે નજીકના ચિકિત્સકનો સંપર્ક કરો.
- જંતુનાશક ઝેરના કિસ્સામાં યોગ્ય પ્રાથમિક સારવાર આપવી.

શું ન કરવું :

- વિરૂદ્ધ અસરવાળા જંતુનાશકોને ખાતરો અથવા સૂક્ષ્મ પોષકતત્ત્વો સાથે મિશ્રિત કરશો નહીં.
- મૂળ ડબ્બા/પેકીંગમાંથી જંતુનાશક બીજા ડબ્બા/પેકીંગમાં સ્થળાંતરીત કરશો નહીં.
- જંતુનાશક ડબ્બા/પેકીંગને ખેતરમાં અથવા જળાશયામાં ફેકશો નહીં.
- જંતુનાશક ડબ્બા/પેકીંગનો ફરીથી ઉપયોગ કરશો નહીં.
- દવા છાંટતી વખતે કોઇ વસ્તુ ન ખાવી અથવા ધુમ્રપાન ન કરવું.
- તંદુરસ્ત ન હોય ત્યારે જંતુનાશક દવાઓનો છંટકાવ કરવો નહીં.
- સમયસીમા સમાપ્ત થઇ ગયેલ હોય તેવા જંતુનાશકોનો ઉપયોગ કરશો નહીં.
- હાથ વડે જંતુનાશકો ભેળવવા નહી.
- પવનની દિશા વિરૂદ્ધ તેમજ વધુ પડતા સૂર્યતાપમાં જંતુનાશક દવાઓનો છંટકાવ ન કરવો.
- પાક પર વધુ પડતા જંતુનાશકનો છંટકાવ ન કરવો.
- ફલીનીકરણ માટે ઉપયોગી જંતુઓ પર ઝેરી અસર પડે તેવી જોખમી જંતુનાશક દવાઓનો છંટકાવ કરશો નહીં.
- પ્રતીક્ષા સમયગાળા પહેલા પાકને કાપશો કે લણશો નહીં.

મૂળ સ્ત્રોત :

૧. નટરાજા એમ. વી., કુલદીપસિંહ જાડોન, પ્રસન્ન હોલ્લાજર, થીરુમલાઇસામી પી.પી., પૂનમ જસરોટીયા, રામ દત્તા અને સવાલીયા એસ. ડી. (૨૦૧૫) ''મગફળી પાકમાં જીવાતો અને રોગોનું સંકલિત વ્યવસ્થાપન'' ભાકૃસપ-મગફળી સંશોધન નિદેશાલય, પોસ્ટ બોક્ષ નં. -૦૫, જૂનાગઢ - ૩૬૨ ૦૦૧, ગુજરાત, ભારત, ટેકનીકલ બુલેટીન નંબર ૦૧/૨૦૧૫, પાનું ૧૯.

૨. કેન્દ્રીય જંતુનાશક મંડળ અને નોંધણી સમિતિ, ફરીદાબાદ-૧૨૧૦૦૧ (http://ppqs.gov.in/divisions/cib-rc; વેબસાઇટ ૨૯ જાન્યુઆરી ૨૦૨૦ ના રોજ વાંચી હતી)

૩. સૂત્રકૃમી વિભાગ, ભારતીય કૃષિ સંશોધન સંસ્થા, નવી દિલ્હી-૧૧૦૦૧૨ ના મુખ્ય સંશોધન સિધ્ધિઓ (https://www.iari.res.in; વેબસાઇટ ૨૯ જાન્યુઆરી ૨૦૨૦ ના રોજ વાંચી હતી)

૪. Jat R.S., Meena H. N., Singh A. L., Surya J.N. and Misra J. B. 2011. Weed management in groundnut (*Arachis hypogaea* L.) in India - A Review. *Agri. Reviews*, 32 (3): 155-171.

પ્રકાશક : ભાકૃસંપ – મગફળી સંશોધન નિદેશાલય,
ઈવનગર રોડ, પો.બો. નં. ૫,જુનાગઢ-૩૬૨૦૦૧ ગુજરાત, ભારત.
વેબ સાઈટ : www.dgr.org.in, ઈ-મેલ : director.dgr@icar.gov.in, ટેલેફેક્સ : +91 - 0285 - 2673041

પ્રિન્ટર્સ : આર્ટ ઇન્ડિયા ઓફસેટ,
જૂનાગઢ. મો. ૯૮૭૯૫ ૪૧૨૭૫

Scanned with CamScanner